

QKSS

Qendra Kosovare për Studime të Sigurisë

NJË DISKUTIM I MARRËDHËNIEVE KOSOVË-NATO

PERSPEKTIVAT PËR BASHKËPUNIM MË TË MADH

Autore: Leureta Lumi

Editor: Ramadan Ilazi

Mohim: Ky shkrim është një përkthim në gjuhën shqipe nga gjuha origjinale e tekstit që është në anglisht. Për informacion të saktë dhe të plotë, ju lutemi referojuni burimeve origjinale në anglisht.

QKSS

Qendra Kosovare për Studime të Sigurisë

NJË DISKUTIM I MARRËDHËNIEVE KOSOVË-NATO

PERSPEKTIVAT PËR BASHKËPUNIM MË TË MADH

Tabela e Përmbajtjes

Hyrje	1
Dinamika komplekse e marrëdhënieve NATO–Kosovë: Siguria, Mbështetja dhe Aspiratat e Paplotësuara	2
Procesi i anëtarësimit në NATO dhe Përpjekjet e Kosovës për Integrim	3
Studime të rasteve: Shembuj rajonalë	5
Shqyrtimi i opsioneve të Kosovës për marrëdhënie të avancuara me NATO-n	7
Roli i Kartës së Adriatikut në hapjen e rrugës drejt anëtarësimit në NATO	9
Ngritja e Rolit të Kosovës në NATO përmes Qendrës së Ekselencës	11
Lundrimi në peizazhin e Qendrave të Ekselencës së NATO-s për Kosovën	12
Duke u bërë anëtar	13
Një tjetër opsion për Kosovën është që të vazhdojë bashkëpunimin më të madh me shtetet anëtare të NATO-s	13
Përfundimi dhe rekomandimet	14

HYRJE

Anëtarësimi i Kosovës në Organizatën e Traktatit të Atlantikut të Veriut (NATO) konsiderohet si interes kombëtar në të gjithë spektrin politik të Kosovës dhe merr mbështetje të konsiderueshme publike. Sipas Barometrit të Sigurisë 2022 nga Qendra Kosovare për Studime të Sigurisë (QKSS), 92 për qind e të gjithë qytetarëve në Kosovë janë pro anëtarësimit në NATO. Kjo mbështetje është edhe më e theksuar te shqiptarët e Kosovës, ku shkalla e miratimit shkon në 99.5 për qind. Ky është objektivi i vetëm në Kosovë që gëzon këtë nivel të mbështetjes publike. Në Strategjinë e Sigurisë së Kosovës 2022-2027 thuhet se "[Qëllimi i pazëvendësueshëm i Republikës së Kosovës është anëtarësimi dhe integrimi në NATO si mekanizmi që ofron siguri strategjike afatgjatë](#)".

Roli udhëheqës i NATO-s në përfundimin e luftës së vitit 1999 dhe shmangien e një gjenocidi të mundshëm në Kosovë shihet gjerësisht si një arsye kryesore pas mbështetjes së fortë publike për aleancën. Megjithatë, kjo ndjenjë është përforcuar nga zhvillimet e fundit, si pushtimi rus i Ukrainës në shkurt 2022, duke intensifikuar vlerësimin e Kosovës për anëtarësimin në NATO. Urgjencia që Kosova të anëtarësohet në NATO është rritur edhe më shumë nga mosmarrëveshjet e pazgjidhura dypalëshe me Serbinë dhe nga qëndrimet gjithnjë e më kundërshtarë të presidentit serb Vuçiq ndaj, siç tregohet nga një deklaratë e tij e fundit, e cila nënkupton se për Kosovën, Serbia duhet të mësojë nga Azerbajxhani, duke shtuar se: "Pritën 27 vjet për rrethana të veçanta gjeopolitike". Shembull, Sulmi terrorist i Banjskës në shtator 2023, i cili besohet se është orkestruar me mbështetjen e institucioneve serbe të sigurisë dhe në bashkëpunim me Rusinë, përforcon perceptimin se Serbia sheh një zgjidhje ushtarake të "problemit të Kosovës".

Edhe pse Kosova përfiton nga mbrojtja e NATO-s përmes misionit të KFOR-it, qëndrimi i NATO-s ndaj Kosovës mbetet neutral ndaj statusit, pa ndonjë avancim domethënës në marrëdhëniet politike NATO-Kosovë që nga viti 2016. Ky punim thellohet në këto sfida dhe synon të eksplorojë pengesat me të cilat përballet Kosova në rrugën e saj për anëtarësimin në NATO. Rrjedhimisht, ky dokument përfshin një analizë të marrëdhënieve aktuale NATO-Kosovë, opsionet për Kosovën për të përmirësuar këto marrëdhënie dhe për të kapërcyer sfidat kryesore, duke përfshirë eksplorimin e Partneritetit për Paqe dhe Planin e Veprimit për Anëtarësim (MAP), një rishikim të proceseve të anëtarësimit në NATO në Shqipëri, Mali të Zi dhe Maqedoni të Veriut, dhe vërejtjet përmblyëse me rekomandime.

DINAMIKA KOMPLEKSE E MARRËDHËNIEVE NATO-KOSOVË: SIGURIA, MBËSHTETJA DHE ASPIRATAT E PAPLOTËSUARA

Pushtimi rus i Ukrainës në shkurt 2022 ndikoi ndjeshëm në gjeopolitikën globale, duke theksuar shqetësimet e sigurisë dhe stabilitetit në të gjithë Evropën, përfshirë Kosovën. Kjo situatë ka nënvizuar urgjencën e anëtarësimit të Kosovës në NATO, duke e parë atë si vendimtare për sigurinë ndaj çdo plani të mundshëm, qoftë ai nga Serbia apo Rusia për të ndikuar në sigurinë dhe stabilitetin në Kosovë. Gjendja aktuale e marrëdhënieve NATO-Kosovë karakterizohet nga një ndërthurje komplekse e çështjeve ushtarake, politike dhe etnike, ku mbështetja e vazhdueshme e NATO-s është thelbësore për stabilitetin e Kosovës dhe aspiratat e saj drejt integritimit në aleancë.

Në maj të vitit 2023, si përgjigje ndaj përkeqësimit të situatës së sigurisë në Kosovë, duke përfshirë lëndimet e [30 ushtarëve të NATO/KFOR-it, 700 trupa shtesë](#) u dislokuan në veri të Kosovës si pjesë e përpjekjeve të NATO-s për të forcuar gatishmerin e KFOR-it. Kjo u plotësua me vendosjen e një batalioni rezervë në gatishmëri, duke treguar përkushtimin e NATO-s për sigurinë e Kosovës përmes afro 3,800 trupave të KFOR-it. Tensionet u përshkallëzuan më tej në shtator 2023 kur NATO autorizoi më shumë forca pas sulmit terrorist të Banjskës, ku u vra një polic kosovar.

Që nga fillimi i operacioneve të saj në vitin 2009, pas një [periudhe 8-mujore stërvitore me NATO-n](#), Forca e Sigurisë së Kosovës (FSK) ka punuar drejt shndërrimit në një forcë profesionale dhe multietnike. FSK-ja arriti aftësi të plota operacionale për detyra joushtarake në vitin 2013. NATO ka luajtur një rol vendimtar në formësimin e FSK-së për të përmbushur standardet e saj, duke theksuar krijimin e një force që kontribuon në stabilitetin rajonal dhe reflekton përkushtimin e NATO-s për tranzicionet demokratike.

Plani [10-vjeçar i tranzicionit i Forcës së Sigurisë së Kosovës](#), i iniciuar në vitin 2019, synon transformimin e Forcës së Sigurisë së Kosovës (FSK) në një forcë të mbrojtjes territoriale. Ky transformim është pjesë e një strategjie më të gjerë për të rritur aftësitë mbrojtëse të Kosovës dhe ndërveprimin me forcat ndërkombëtare, me kontribute të rëndësishme nga Departamenti i Mbrojtjes i Shteteve të Bashkuara dhe Ministria e Mbrojtjes së Kosovës. Përmes [konsultimeve dypalëshe të mbrojtjes](#), të dyja palët kanë theksuar përkushtimin për bashkëpunim në fushën e sigurisë dhe zhvillimin e kapaciteteve praktike të FSK-së, në kuadër të demokracisë parlamentare të Kosovës. [Plani 10-vjeçar i tranzicionit të FSK-së](#) përfshin reforma strukturore për të forcuar efektivitetin operacional të FSK-së, duke u fokusuar në zhvillimin organizativ, profesionalizimin, modernizimin dhe bashkëpunimin ndërkombëtar. Ky evolucion strategjik e pozicionon FSK-në si një forcë të besueshme për sigurinë kombëtare dhe stabilitetin rajonal, me zbatimin e saj që kërkon përkushtim të vazhdueshëm dhe lundrim strategjik brenda peisazhit të sigurisë rajonale.

Aktualisht, plani po i afrohet përfundimit të [fazës së dytë, që do të përfundojë në vitin 2025](#), me fazat pasuese që synojnë rritjen e kapaciteteve ushtarake. Që nga përshkallëzimi i konfliktit në Ukrainë, ka pasur investime të konsiderueshme në armatime moderne, të theksuara nga

rritja e [buxhetit të mbrojtjes](#) në 2021 dhe 2022, në total 67 milionë euro dhe 123 milionë euro, respektivisht. Ky financim lehtësoi blerjen e armëve moderne, [duke përfshirë dronët Bayraktar TB-2 nga Turqia](#), duke shënuar një hap të rëndësishëm në modernizimin e aftësive ushtarake të Kosovës. Kjo përpjekje modernizimi mbështetet nga Shtetet e Bashkuara të Amerikës, të cilat janë në procesin e negociatave për armët moderne si [raketat Javelin](#), duke e përafuar zhvillimin ushtarak të Kosovës me standardet e NATO-s. [Shtetet e Bashkuara të Amerikës](#) si mbështetësi më i madh i Republikës së Kosovës kanë vendosur të miratojnë shitjen e mundshme ushtarake të Raketave Javelin.

Ekipi [Ndërlidhës dhe Këshillues i NATO-s \(NALT\)](#) në Kosovë luan një rol kritik në përafrimin e FSK-së me standardet e NATO-s, duke këshilluar për zhvillimin profesional të FSK-së, duke rritur kapacitetin institucional dhe duke mbështetur përpjekjet për reformën e sektorit të sigurisë. Hartimi i [tre ligjeve bazë për Ministrinë e Mbrojtjes dhe FSK-në, themelimi i komisionerit parlamentar për FSK-në dhe përmirësimet në procesin e rekrutimit](#) janë shembull i ndikimit të rëndësishëm të NALT-së në aftësitë mbrojtëse të Kosovës dhe rrugën e saj drejt integritetit në strukturat euroatlantike.

Prania e rëndësishme operationale e NATO-s, veçanërisht në zonat etnikisht të tensionuara dhe sfiduese politikisht si veriu i Kosovës, është jetike. Aktivitetet paqeruajtëse të KFOR-it, të tilla si patrullimet dhe dialogu në komunitet, luajnë një rol kyç në parandalimin e përshkallëzimit të konfliktit dhe ruajtjen e stabilitetit.

PROCESI I ANËTARËSIMIT NË NATO DHE PËRPPJEKJET E KOSOVËS PËR INTEGRIM

[“Politika e dyerve të hapura” të NATO-s](#), bazuar në nenin 10 të Traktatit të Uashingtonit, lejon çdo shtet evropian që mund të çojë përpara parimet e NATO-s dhe të kontribuojë në sigurinë e Atlantikut të Veriut të aplikojë për anëtarësim. Që nga viti 1949, NATO është zgjeruar nga 12 anëtarë themelues në 32 anëtarë përmes dhjetë raundeve të [zgjerimit](#). Gjatë Luftës së Ftohtë, Greqia, Turqia (1952), Gjermania Perëndimore (1955) dhe Spanja (1982) iu bashkuan NATO-s. Pas Luftës së Ftohtë, demokracitë e reja në Evropën Qendrore dhe Lindore kërkuan anëtarësim, duke çuar në pranimin e Çekisë, Hungarisë dhe Polonisë në 1999 dhe Bullgarisë, Estonisë, Letonisë, Lituanisë, Rumanisë, Sllovakisë dhe Sllovenisë në 2004.

[Samiti i Bukureshtit](#) i vitit 2008 lehtësoi anëtarësimin e Shqipërisë dhe Kroacisë (2009), Malit të Zi (2017) dhe Maqedonisë së Veriut (2020). Fokusi i NATO-s në Ballkanin Perëndimor synon të sigurojë stabilitet afatgjatë në këtë rajon historikisht të paqëndrueshëm. Gjeorgjia dhe Ukraina, të angazhuara në Dialogët e Intensifikuar me NATO-n, njihen gjithashtu si anëtarë të ardhshëm. Pas agresionit dhe luftës ruse në Ukrainë në vitin 2022, Finlanda dhe Suedia aplikuan për anëtarësim në NATO, duke u bashkuar përkatësisht në 2023 dhe 2024, duke reflektuar angazhimin e NATO-s për sigurinë dhe stabilitetin evropian.

Kosova ka treguar një dëshirë të fortë për t'u anëtarësuar në NATO. Sipas një sondazhi të opinionit publik nga Instituti Ndërkombëtar Republikan (IRI), [88 përqind e kosovarëve besojnë](#)

[se anëtarësimi i plotë në NATO](#) i shërben më së miri të ardhmes së vendit të tyre dhe 91 përqind e shohin NATO-n pozitivisht. Anëtarësimi në NATO do të rriste rolin e Kosovës si forcë për stabilitet, do të reduktonte tensionet etnike dhe do të nxiste paqen e qëndrueshme. Ky anëtarësim përputhet me përpjekjet e NATO-s në parandalimin, ruajtjen e paqes dhe zgjidhjen e konflikteve.

Anëtarësimi në NATO gjithashtu do t'i siguronte Kosovës mekanizma më të mirë mbrojtës kundër kërcënimeve të jashtme, veçanërisht nga aktorët që synojnë të destabilizojnë Ballkanin. Anëtarësimi do t'i mundësonte Kosovës të marrë pjesë në kornizën e ["Bashkëpunimit të Rritur të Sigurisë"](#) të NATO-s, duke përmirësuar bashkëpunimin rajonal të sigurisë, duke rritur përpjekjet kundër terrorizmit dhe duke kontribuar për një Evropë më të sigurt. Përveç kësaj, anëtarësimi në NATO është vendimtar për integrimin euroatlantik të Kosovës, forcimin e lidhjeve me Bashkimin Evropian dhe entitetet e tjera perëndimore dhe forcimin e stabilitetit politik dhe ekonomik. Si një anëtare e NATO-s, Kosova do të përmirësonte aftësitë e saj mbrojtëse dhe parandaluese, duke adresuar në mënyrë efektive sfidat e sigurisë rajonale.

Kosova ka ndërmarrë reforma të rëndësishme në sektorin e sigurisë për të përmbushur standardet e NATO-s për anëtarësim. Këto reforma përfshijnë rritjen e ndërveprimit me forcat e NATO-s dhe zhvillimin e aftësive të mbrojtjes kibernetike. Një moment historik i rëndësishëm në këtë përpjekje është inaugurimi i Qendrës Shtetërore [të Trajnimit të Sigurisë Kibernetike në Forcën e Sigurisë së Kosovës \(FSK\) në mars të vitit 2024](#). Kjo qendër synon të rrisë ndërgjegjësimin për rreziqet e sigurisë kibernetike, të përmirësojë aftësitë profesionale dhe të forcojë sigurinë kibernetike në nivelet e institucioneve qeveritare.

Qendra Ndërkombëtare e Trajnimit për Kërkim dhe Shpëtim në Kosovë (SARITC) është zhvilluar shpejt në një objekt udhëheqës që nga fillimi zyrtarisht i funksionimit në vitin 2016, me ndihmën e [Qendrës Suedeze të Trajnimit të Shpëtimit](#) dhe konsulentëve ekspertë, duke shfaqur trajnime për 'të shembur' dhe 'gjysmë të shembur' ndërtesat. Fillimisht e fokusuar [në trajnimin urban, malor dhe zhytje/shpëtim në ujë](#), SARITC zgjeroi objektet e saj për të përfshirë vagonët e trenave, kontejnerë të mëdhenj me materiale të rrezikshme, automjete, një kullë rrëmbëse 18 m të lartë me dhoma skenari dhe një helikopter model 23 m të gjatë. Ky zgjerim i mundësoi qendrës të adresojë nevoja më të gjera trajnimi dhe të akomodojë reaguesit e urgjencës në rajon.

Deri në vitin 2018, [SARITC](#) synoi të bëhej një vend trajnimi kryesor me objektet më të ndryshme të trajnimit në një vend në mbarë botën, duke u pozicionuar si një "One Stop Shop" për trajnimin e kërkimit dhe shpëtimit. Faqja tani rivalizon qendrat e tjera evropiane të trajnimit, duke ofruar skenarë realistë trajnimi. Në maj 2022, gjatë një stërvitjeje të Kërkimit dhe Shpëtimit Urban (USAR), potenciali i SARITC-së si një terren trajnimi udhëheqës për ushtri të ndryshme nga shtetet anëtare të NATO-s. Vendi është i pajisur mirë dhe planet e ardhshme përfshijnë shtimin e strukturave më realiste për trajnim. Objektet e SARITC janë të disponueshme për të gjitha organizatat e reagimit ndaj emergjencave, të cilat mund ta përdorin sitin në mënyrë të pavarur ose me instruktorët, lojtarët me role dhe pajisjet e tyre. Vizitorët e fundit përfshijnë ekipe emergjente nga Izraeli, Jordania, Holanda, Ukraina dhe Britania e Madhe.

Pjesëmarrja aktive e FSK-së në paqeruajtjen ndërkombëtare, e ilustruar me vendosjen e saj në [Kuvajt në mars 2021](#), misioni i parë paqeruajtës ndërkombëtar i Kosovës, nënkupton gatishmërinë e saj për të kontribuar efektivisht në operacionet e NATO-s. Kjo, së bashku me përpjekjet e saj humanitare, si pranimi i [refugjatëve afganë](#), demonstroi përafrimin e Kosovës me vlerat dhe misionet e NATO-s.

Përfshirja e Kosovës në stërvitjet ushtarake ndërkombëtare, veçanërisht ['Defender Europe 2023'](#), të organizuara nga Kosova dhe që përfshinin mbi 24,000 personel nga 25 vende, nënvizon aftësitë e saj në rritje dhe përkushtimin ndaj nismave ndërkombëtare të mbrojtjes. Megjithatë, përjashtimi i Kosovës nga faza përfundimtare e stërvitjes, si përgjigje ndaj veprimeve të pakoordinuara të qeverisë së Kosovës, që çoi në tensione të larta etnike veçanërisht në veri të Kosovës.

Ekziston një paradoks brenda dinamikës NATO-Kosovë. Pavarësisht se Kosova është një nga vendet më pro NATO-s në nivel global dhe gëzon njohje të gjerë nga anëtarët e NATO-s, ajo ende përballet me sfida për anëtarësimin e plotë në NATO. Për më tepër, NATO-ja nuk i ka bërë asnjë ofertë thelbësore Kosovës për avancimin e marrëdhënieve. Pika më e fundit në marrëdhëniet NATO-Kosovë që nga viti 2016, kur u inicua NALT, ishte në maj të vitit 2024, statusi i Kosovës në [Asambleenë Parlamentare të NATO-s](#) u ngrit në atë të një anëtari të asociuar nga statusi i vëzhguesit që kishte më parë. Përdërisa mbështetja operationale dhe udhëzimi strategjik i NATO-s kanë qenë domethënëse, ka pasur një mungesë të dukshme të hapave apo propozimeve konkrete për të ngritur statusin e Kosovës brenda kornizës së aleancës. Ky ngurrim për të zyrtarizuar një marrëdhënie më të avancuar e lë Kosovën në një gjendje pasigurie, pavarësisht përkushtimit të demonstruar dhe rëndësisë strategjike ndaj objektivave të NATO-s në rajon.

STUDIME TË RASTEVE: SHEMBUJ RAJONALË

Pranimi i Shqipërisë, Maqedonisë së Veriut dhe Malit të Zi në NATO ofron njohuri bindëse mbi rolin e aleancës në rritjen e stabilitetit rajonal, sigurisë dhe orientimit gjeopolitik drejt vlerave demokratike perëndimore. Pavarësisht përballjes me sfida të veçanta gjeopolitike, integrimi i tyre në NATO ka prodhuar përfitime të rëndësishme, veçanërisht në zvogëlimin e ndikimit rus dhe forcimin e kuadrit rajonal të sigurisë.

Fillimi me [pranimin e Shqipërisë në NATO në vitin 2009](#) përfaqësoi një moment historik transformues në evolucionin e politikës së jashtme të vendit. Ky integrim i rëndësishëm në Aleancë konfirmoi përkushtimin e Shqipërisë ndaj parimeve perëndimore të mbrojtjes dhe vlerave demokratike, duke rritur ndjeshëm pozicionin e saj strategjik. Duke u anëtarësuar në NATO, Shqipëria forcoi mbrojtjen e saj kundër vështirësive rajonale dhe çimentoi statusin e saj si një partner i palëkundur në promovimin e paqes dhe stabilitetit në rajon.

Anëtarësimi në NATO luajti një rol vendimtar në forcimin e institucioneve demokratike të Shqipërisë dhe reformave të qeverisjes, duke vepruar si një katalizator për modernizimin politik

dhe social. Ai siguroi një kuadër për zhvillim dhe reformë të vazhdueshme, duke përafuar kuadrin legjislativ dhe ushtarak të Shqipërisë me standardet ndërkombëtare të demokracisë dhe shtetit të së drejtës. Ky rreshtim ishte kritik për aspiratat e Shqipërisë për integrim më të thellë në strukturat evropiane, duke i hapur rrugën anëtarësimit të saj përfundimtar në Bashkimin Evropian.

Në thelb, hyrja e Shqipërisë në NATO ishte emblematike e riorganizimit më të gjerë strategjik të saj drejt institucioneve euroatlantike, duke nënkuptuar një largim nga e kaluara e saj dhe duke shkuar drejt një epoke bashkëpunimi dhe partneriteti demokratik. Ky strumbullar strategjik jo vetëm që ka forcuar infrastrukturën e sigurisë së Shqipërisë, por gjithashtu ka avancuar peizazhin e saj socio-politik, duke demonstruar rolin kryesor të NATO-s në lehtësimin e sigurisë gjithëpërfshirëse dhe zhvillimit demokratik të vendeve anëtare.

Pranimi i [Maqedonisë së Veriut në NATO në vitin 2020](#) qëndron si një shenjë dalluese e aftësisë së Aleancës për të lundruar dhe zgjidhur mosmarrëveshjet e rrënjësura thellë rajonale, veçanërisht çështjen e gjatë të emrit me Greqinë. Ky triumf diplomatik jo vetëm që hapi rrugën për integrimin e Maqedonisë së Veriut në komunitetin euro-atlantik, por gjithashtu luajti një rol kryesor në rritjen e stabilitetit të një rajoni të prekur shpesh nga tensionet etnike dhe grindjet politike. Përfshirja e NATO-s në lehtësimin e dialogut midis Maqedonisë së Veriut dhe Greqisë ilustron rolin e Aleancës si ndërmjetëse në konfliktet ndërkombëtare. Duke ofruar një platformë për negociatë, NATO ndihmoi të dy vendet të arrinin një marrëveshje historike për mosmarrëveshjen e emrit, një çështje e diskutueshme që kishte penguar rrugën e Maqedonisë së Veriut drejt anëtarësimit për dekada.

Për më tepër, mbështetja e NATO-s për Maqedoninë e Veriut shtrihej përtej ndërmjetësimit diplomatik. Angazhimi i Aleancës për të ndihmuar Maqedoninë e Veriut në përbushjen e kriterëve të anëtarësimit – përmes reformave në sektorët e mbrojtjes dhe sigurisë dhe përafrimi me standardet e NATO-s – demonstroi një investim të prekshëm në zhvillimin demokratik dhe institucional të vendit. Kjo mbështetje ishte instrumentale për të siguruar që Maqedonia e Veriut mund të kontribuonte në mënyrë efektive dhe të përfitonte nga marrëveshjet e sigurisë kolektive nën ombrellën e NATO-s. Integrimi i Maqedonisë së Veriut në NATO jo vetëm që nënkupton përbushjen e aspiratave euroatlantike të vendit, por gjithashtu përforcon interesin strategjik të Aleancës në Ballkan. Duke e zgjeruar anëtarësimin e saj për të përfshirë Maqedoninë e Veriut, NATO ka forcuar arkitekturën e sigurisë së rajonit, ka penguar agresionin e jashtëm të mundshëm dhe ka nxitur një mjedis gjeopolitik më të qëndrueshëm dhe bashkëpunues në Evropën Juglindore.

Historia e suksesit e pranimi të Maqedonisë së Veriut në NATO nënvizon ndikimin transformues të Aleancës në dinamikën rajonale dhe kapacitetin e saj për të mbështetur sovranitetin dhe proceset demokratike të vendeve anëtare. Ai shërben si një dëshmi e fuqisë së angazhimit diplomatik dhe sigurisë kolektive në tejkalimin e pengesave historike dhe avancimin e paqes dhe bashkëpunimit në Ballkan.

Pranimi i Malit të Zi në [NATO në vitin 2017](#) shënoi një moment kyç, duke theksuar rëndësinë strategjike të zgjerimit të Aleancës në Ballkan. Ky veprim erdhi në vazhden e një përpjekjeje

të supozuar ruse në vitin 2016 për të ndikuar në drejtimin politik të Malit të Zi, duke shfaqur sfidat e jashtme intensive me të cilat përballen vendet gjatë rrugës së integrimit në NATO. Duke iu bashkuar me sukses NATO-s, Mali i Zi jo vetëm që pengoi një ndërhyrje të tillë të jashtme, por gjithashtu forcoi besnikërinë e tij ndaj vlerave demokratike perëndimore dhe masave të sigurisë. Pas hyrjes së tij në NATO, miratimi i Malit të Zi për sanksionet e BE-së kundër Rusisë ishte një ndryshim i rëndësishëm i politikës së jashtme, duke nënvizuar rolin kritik të anëtarësimit në NATO në transformimin e peizazheve të sigurisë kombëtare dhe rajonale.

Ky veprim kontribuoi drejtpërdrejt në zvogëlimin e ndikimit rus brenda Malit të Zi, duke shfaqur kapacitetin e NATO-s për të forcuar sovranitetin dhe qëndrueshmërinë demokratike të vendeve anëtare ndaj presioneve të jashtme. Rrugëtimi i Malit të Zi drejt anëtarësimit në NATO qëndron kështu si një dëshmi e fuqisë transformuese të Aleancës në reduktimin e ndikimit rus në Ballkan, duke përforcuar një angazhim kolektiv ndaj parimeve demokratike dhe stabilitetit rajonal.

Këto raste studimore nënvizojnë në mënyrë kolektive ndikimin transformues të anëtarësimit në NATO në Ballkan, duke e shtyrë rajonin drejt rritjes së stabilitetit, sigurisë dhe një përafrimi më të afërt me normat demokratike perëndimore. Në thelb, udhëtimet e Shqipërisë, Maqedonisë së Veriut dhe Malit të Zi drejt anëtarësimit në NATO ilustronjë përfitimet e thella të përafrimi me aleancën në drejtim të sigurisë kombëtare, përparimit demokratik dhe stabilitetit rajonal. Për Kosovën, ndjekja e një rruge të ngjashme premtan jo vetëm siguri dhe sovranitet të shtuar, por edhe integrim më të thellë në komunitetin euroatlantik, me implikime të gjera për stabilizimin dhe demokratizimin e Ballkanit.

SHQYRTIMI I OPSIONEVE TË KOSOVËS PËR MARRËDHËNIE TË AVANCUARA ME NATO-N

Prioriteti i anëtarësimit në programin e [e Partneritetit për Paqe \(Pfp \)](#) është një veprim strategjik për Kosovën. Në vitin 2022, Kosova inicioi një grup pune interim institucional për të shtyrë anëtarësimin në NATO; megjithatë nuk ka hapa specifikë drejt këtij qëllimi. Puna me shtetet anëtare të NATO-s që mbështesin Kosovën, për të avokuar përfshirjen e vendit në Pfp është një fushë ku qeveria e Kosovës duhet të investojë, si për shembull në bashkëpunim më të ngushtë me Shtetet e Bashkuara, Mbretërinë e Bashkuar dhe Turqinë. Këto përpjekje janë vendimtare për ndërtimin e konsensusit brenda NATO-s rreth rolit dhe anëtarësimit të mundshëm të Kosovës. Për më tepër, përpjekjet e brendshme për të rritur stabilitetin, adresimin e tensioneve etnike dhe nxitjen e pajtimit brenda Kosovës janë të domosdoshme për t'i demonstruar NATO-s dhe shteteve të saj anëtare kapacitetin e Kosovës si një partner i qëndrueshëm dhe i besueshëm.

Kosova ka ndërmarrë hapa thelbësorë për të shfaqur përshtatshmërinë dhe gatishmërinë e saj për programin Pfp , duke përforcuar përkushtimin e saj ndaj objektivave thelbësore të programit. Kosova ka ndërmarrë reforma të rëndësishme në sektorët e saj të mbrojtjes dhe sigurisë, duke synuar të ndërtojë një kornizë sigurie profesionale, të përgjegjshme dhe

transparente. Këto reforma janë të dizajnuara për të siguruar që institucionet ushtarake dhe të sigurisë të Kosovës të funksionojnë sipas parimeve të qeverisjes demokratike dhe mbikëqyrjes civile. Duke kuptuar rëndësinë e [ndërveprimet me forcat e NATO-s](#), Kosova është fokusuar në përmirësimin e kapaciteteve të saj ushtarake dhe procedurave operacionale. Kjo përfshin miratimin e sistemeve të komunikimit, logjistikës dhe standardeve teknike të përputhshme me NATO-n, duke lehtësuar potencialin për bashkëpunim të pandërprerë në misionet e drejtuara nga NATO. Kosova ka bërë hapa përpara në forcimin e institucioneve të saj demokratike dhe mekanizmeve qeverisës, duke theksuar sundimin e ligjit, të drejtat e njeriut dhe të drejtat e pakicave. Këto përpjekje janë thelbësore në përafrimin me vlerat dhe parimet e mbështetura nga NATO dhe programi i saj PfP .

Sic u përmend më lart, një pengesë kryesore për anëtarësimin e Kosovës në PfP është mungesa e njohjes nga disa shtete anëtare të NATO-s. Rezervat e këtyre kombeve burojnë nga konsiderata të ndryshme gjeopolitike dhe rajonale, duke e komplikuar përpjekjen e Kosovës për integrim më të ngushtë me strukturat euro-atlantike. Do të thotë se diplomacia e Kosovës ka nevojë për zgjim të menjëhershëm në mënyrë që Kosova të jetë më aktive dhe të hapë dyert e saj në Bashkësinë Ndërkombëtare. Kosova duhet të lundrojë me kujdes në këto ujëra diplomatike, duke kërkuar aleatë dhe duke ndërtuar konsensus midis anëtarëve të NATO-s për të avancuar kandidaturën e saj për PfP . Sfidat përpara kërkojnë përkushtim të vazhdueshëm ndaj reformave, diplomacisë strategjike dhe angazhimit ndërkombëtar. Kapërcimi i pengesave të paraqitura nga mosnjohja dhe ndërtimi i një rasti bindës për anëtarësim do të kërkojë që Kosova të shfrytëzojë arritjet e saj, të nxisë aleancat dhe të angazhohet në përpjekje të vazhdueshme diplomatike. Rruga e Kosovës drejt PfP -së nuk është vetëm një ndjekje e integritit të sigurisë; është një udhëtim drejt afirmimit të vendit të tij si një aktor i përgjegjshëm, demokratik në skenën ndërkombëtare, i përkushtuar ndaj paqes dhe stabilitetit në rajonin euro-atlantik. Angazhimi i disa vendeve në PfP , si Rusia apo Serbia pasqyron strategjinë më të gjerë të NATO-s për angazhimin e vendeve të ndryshme në dialog dhe bashkëpunim për të promovuar sigurinë evropiane dhe globale. Prandaj, Kosova duhet të aktivizojë diplomacinë e saj dhe të punojë më shumë për të qenë pjesë e PfP, pavarësisht sfidave dhe kufizimeve që dalin nga dinamika gjeopolitike dhe trashëgimia historike.

Zgjerimi i mandatit të [Ekipit Ndërlidhës dhe Këshillimor të NATO-s \(NALT\)](#) mund të thellojë bashkëpunimin institucional Kosovë-NATO, duke ofruar role më të gjera këshilluese në planifikimin e mbrojtjes, marrëdhëniet civilo-ushtarake dhe qeverisjen e sektorit të sigurisë. Ekipi Ndërlidhës dhe Këshillimor i NATO-s (NALT) në Kosovë është në një fazë kyçe ku mund të zgjerojë ndjeshëm ndikimin dhe mbështetjen e tij për aspiratat e Kosovës drejt integritit më të ngushtë në NATO dhe përfundimisht anëtarësimin. Duke zgjeruar shërbimet e tij këshilluese përtej trajnimit të thjeshtë ushtarak, NALT ka mundësinë të përfshijë një qasje më të përgjithshme ndaj zhvillimit institucional. Kjo do të përfshinte planifikimin strategjik, menaxhimin e burimeve dhe optimizimin e proceseve të prokurimit të mbrojtjes për të siguruar që mekanizmat e mbrojtjes së Kosovës të përputhen ngushtë me standardet e NATO-s për transparencë, llogaridhënie dhe efikasitet.

Për më tepër, rritja e pjesëmarrjes së Forcës së Sigurisë së Kosovës (FSK) në stërvitjet

dhe programet stërvitore të udhëhequra nga NATO, veçanërisht ato të fokusuar në ndërveprueshmërinë, operacionet paqeruajtëse dhe reagimin emergjent, janë thelbësore për një bashkëpunim më të madh ndërmjet NATO-s dhe Kosovës. Identifikimi dhe shfrytëzimi i mundësive të specializuara të trajnimit në fusha të tilla si mbrojtja kibernetike, kundër-terrorizmi dhe komunikimi strategjik mund të rrisë ndjeshëm aftësitë mbrojtëse të Kosovës, duke siguruar përafrimin me standardet rigoroze të NATO-s. Koordinimi me qendrat e ekselencës së NATO-s për ofrimin e trajnimeve të tilla të specializuara do të ishte gjithashtu një hap i rëndësishëm për avancimin e marrëdhënieve ndërmjet NATO-s dhe Kosovës.

ROLI I KARTËS SË ADRIATIKUT NË HAPJEN E RRUGËS DREJT ANËTARËSIMIT NË NATO

Karta e [Adriatikut](#) u krijua fillimisht nga Shtetet e Bashkuara, Shqipëria, Kroacia dhe Maqedonia e Veriut në vitin 2003. Aktualisht, anëtarët e plotë të Kartës së Adriatikut përfshijnë Shqipërinë, Kroacinë, Malin e Zi, Bosnje dhe Hercegovinën dhe Maqedoninë e Veriut. Kosova është i vetmi vend vëzhgues në Kartën e Adriatikut. Kosova merr ftesa për të marrë pjesë si vëzhgues në Kartën e Adriatikut përmes kanaleve diplomatike dhe diskutimeve ndërmjet anëtarëve të plotë si Kroacia, SHBA, Maqedonia e Veriut. Këto ftesa janë bërë në bazë të përafrimit të Kosovës me objektivat e Kartës, përpjekjeve të saj drejt sigurisë dhe stabilitetit rajonal dhe aspiratave të saj për integrim euroatlantik, përfshirë anëtarësimin në NATO. Vendimi për të ftuar Kosovën si vëzhgues është marrë me konsensus të anëtarëve të plotë të Kartës së Adriatikut. Kjo nismë luan një rol vendimtar në nxitjen e bashkëpunimit rajonal, zbatimin e reformave të nevojshme dhe shkëmbimin e praktikave më të mira për integrimin euroatlantik.

Qëllimi kryesor i krijimit të Kartës së Adriatikut ishte [ritja e stabilitetit dhe sigurisë rajonale në Evropën Juglindore](#) dhe mbështetja e aspiratave të vendeve anëtare për integrimin në NATO. Kjo nismë u nxit nga nevoja për të promovuar sigurinë dhe stabilitetin kolektiv në Ballkan, një rajon që kishte pësuar konflikte dhe paqëndrueshmëri të konsiderueshme gjatë viteve 1990. Luftërat në ish-Jugosllavi, duke përfshirë konfliktet në [Kroaci, Bosnje-Hercegovinë dhe Kosovë](#), nënvizuan domosdoshmërinë e një kuadri bashkëpunues të sigurisë. Ndërhyrja e NATO-s në konfliktin e Kosovës në vitin 1999 dhe përpjekjet e saj të mëvonshme paqeruajtëse theksuan më tej rëndësinë e rreshtimit me NATO-n për të siguruar paqen dhe stabilitetin rajonal.

Në mesin e anëtarëve të Kartës së Adriatikut, [Bosnja dhe Hercegovina](#) nuk e ka njohur pavarësinë e Kosovës, duke paraqitur një pengesë të konsiderueshme për anëtarësimin e plotë të Kosovës. Ky qëndrim ndikohet nga dinamika komplekse politike brenda Bosnje dhe Hercegovinës, veçanërisht opozita nga [Republika Njësia Srpska](#), e cila mban lidhje të ngushta me Serbinë dhe përputhet me qëndrimin e saj ndaj Kosovës. Aktualisht, Kosova merr pjesë në Kartën e Adriatikut si vëzhgues. Ky status i mundëson Kosovës të angazhohet në diskutime, të marrë pjesë në takime dhe të marrë pjesë në iniciativa të ndryshme bashkëpunuese pa privilegje të anëtarësimin të plotë. Për shembull, Kosova ftohet rregullisht në Takimin Vjetor të Ministrave të Mbrojtjes të Kartës së Adriatikut. Gjatë takimit të organizuar nga Maqedonia e Veriut në nëntor

2023, [ministri i Mbrojtjes i Republikës së Kosovës, Ejup Maqedonci](#), theksoi nevojën për një përgjigje më të qartë dhe më të fortë ndërkombëtare ndaj veprimeve të grupeve terroriste të mbështetura nga strukturat shtetërore serbe. Ai gjithashtu theksoi vendosmërinë e Kosovës për të ruajtur sovranitetin e saj dhe për të mbrojtur integritetin e saj territorial në koordinim me partnerët ndërkombëtarë. Më tej, Maqedonci kërkoi mbështetjen e vendeve anëtare për anëtarësimin e plotë të Kosovës në Kartën e Adriatikut, duke e inkuadruar atë si një iniciativë rajonale që mund të hapë dyert për rrugë të tjera të politikave rajonale dhe euroatlantike.

Pjesëmarrja në Kartën e Adriatikut ofron përfitime të rëndësishme strategjike për [përpjekjet e Kosovës për anëtarësim në NATO](#). Ai ofron mbështetje thelbësore për zbatimin e reformave në sektorët e qeverisjes demokratike, mbrojtjes dhe sigurisë për të përmbushur standardet e NATO-s. Ndihma teknike dhe iniciativat për ngritjen e kapaciteteve, veçanërisht nga SHBA-ja, janë të paçmueshme në rritjen e aftësive ushtarake të Kosovës dhe sigurimin e ndërveprimit me forcat e NATO-s. Për më tepër, të qenit pjesë e Kartës së Adriatikut siguron avokatë me ndikim për Kosovën, të cilët kanë lundruar me sukses në rrugën e tyre drejt integritimit në NATO, duke promovuar kështu gatishmërinë e Kosovës për integrim më të thellë në aleancë brenda forumeve të NATO-s. Angazhimi me Kartën e Adriatikut ndikon ndjeshëm në Kosovë duke ofruar një rrugë të strukturuar drejt integritimit në NATO. Theksi i Kartës mbi bashkëpunimin rajonal dhe sfidat e përbashkëta të sigurisë përputhet mirë me qëllimet e Kosovës, duke e bërë atë një platformë ideale për të çuar përpara aspiratat e saj në NATO. Pjesëmarrja e Kosovës, edhe si vëzhguese, i lejon asaj të demonstrojë përkushtimin e saj për stabilitetin dhe sigurinë rajonale, duke nxitur lidhje më të ngushta me anëtarët aktualë të NATO-s.

Megjithatë, sfida politike e paraqitur nga mosnjohja nga disa shtete anëtare, veçanërisht Bosnja dhe Hercegovina, mbetet një luftë e rëndësishme. Kapërcimi i kësaj pengese kërkon përpjekje të qëndrueshme diplomatike dhe mbështetje më të gjerë ndërkombëtare. Anëtarësimi i plotë në Kartën e Adriatikut jo vetëm që do të vërtetonte përparimin e Kosovës, por gjithashtu do të rriste pozicionin e saj strategjik në rajon, duke lehtësuar përfundimisht rrugën e saj drejt anëtarësimit në NATO. Përkushtimi i Kosovës ndaj Kartës së Adriatikut shërben si instrument jetik për integrimin euroatlantik të Kosovës. Duke përdorur kornizën e Kartës për bashkëpunim, reforma dhe ngritje të kapaciteteve, Kosova mund të forcojë pozicionin e saj të mbrojtjes dhe sigurisë, duke e përfruar veten më afër me standardet dhe praktikën e NATO-s. Ky angazhim është vendimtar për Kosovën pasi ajo kërkon të forcojë pozitën e saj ndërkombëtare dhe të arrijë anëtarësimin e plotë në NATO.

NGRITJA E ROLIT TË KOSOVËS NË NATO PËRMES QENDRËS SË EKSELENCËS

Qendra e Ekselencës ([CoE](#)) është një institucion i specializuar brenda NATO-s i krijuar për t'u fokusuar në fusha specifike të ekspertizës, si operacionet e kërkimit dhe shpëtimit, mbrojtja kibernetike ose kundër-terrorizmi. Këto qendra shërbejnë si qendra për kërkimin, trajnimin dhe shkëmbimin e njohurive, duke ofruar burime dhe ekspertizë të vlefshme për vendet anëtare të NATO-s dhe vendet partnere. CoE- të luajnë një rol vendimtar në avancimin e aftësive të NATO-s, në rritjen e ndërveprimit midis shteteve anëtare dhe në adresimin e sfidave të reja të sigurisë.

Për Kosovën, krijimi i një Qendre të Përsosmërisë së NATO-s, veçanërisht e dedikuar për operacionet e kërkim-shpëtimit, ka një rëndësi të madhe strategjike. Një qendër e tillë do të ngrinte rolin e Kosovës brenda Aleancës, duke rritur kontributin e saj në misionet dhe operacionet e NATO-s dhe duke forcuar aftësitë e saj të sigurisë. Mikpritja e një Këshilli të Evropës gjithashtu do të rriste profilin e Kosovës në skenën globale, duke demonstruar përkushtimin e saj ndaj sigurisë rajonale dhe integritit euroatlantik. Sukseset e [Qendrës së Kërkimit dhe Shpëtimit të Kosovës](#) shërbejnë si një testament bindës për aftësitë e saj. Veçanërisht, gjatë [tërmetit të vitit 2023 në Turqi](#), trupat e FSK-së së Kosovës kryen një operacion shumë të suksesshëm të shpëtimit, duke shpëtuar jetë dhe duke shfaqur gatishmërinë dhe efektivitetin e tyre në skenën globale. Operacione të tilla nxjerrin në pah kapacitetin e Kosovës për të menaxhuar fatkeqësitë natyrore dhe për të marrë pjesë në misionet ndërkombëtare humanitare. Themelimi i një CoE në Kosovë do t'i mundësonte FSK-së të ndajë njohuritë dhe praktikën më të mira me aleatët dhe partnerët e NATO-s, duke nxitur bashkëpunimin dhe duke rritur ndërveprimin në të gjithë Aleancën.

Për të realizuar themelimin e Qendrës së Përsosmërisë së NATO-s në Kosovë, përpjekjet diplomatike dhe mbështetja nga vendet anëtare të NATO-s do të ishin thelbësore. Kosova mund të shfrytëzojë partneritetet e saj ekzistuese dhe angazhimin me NATO-n për të avokuar për krijimin e një CoE të përshtatur me ekspertizën dhe interesat e saj strategjike. Kërkimi i statusit të vëzhguesit ose i një roli pjesëmarrës në CoE- të ekzistuese të NATO-s, siç është [Qendra Evropiane e Ekselencës për Kundër Kërcënimeve Hibride në Helsinki](#), Qendra Evropiane e Ekselencës për Kundër Kërcënimeve Hibride në Helsinki, mund t'i ofrojë Kosovës njohuri dhe mundësi të vlefshme për të përmirësuar mekanizmat e saj të sigurisë dhe për të thelluar integrimin e saj me arkitekturën e sigurisë euro-atlantike. Krijimi i Qendrës së Përsosmërisë së NATO-s në Kosovë jo vetëm që do të ngrinte rolin e Kosovës brenda Aleancës, por gjithashtu do të kontribuonte në aftësitë dhe gatishmërinë e përgjithshme të NATO-s. Përmes trajnimit, hulumtimit dhe bashkëpunimit të fokusuar, një CoE në Kosovë do të forconte sigurinë rajonale, do të promovonte ndërveprueshmërinë dhe do të avanconte aspiratat e Kosovës për anëtarësim në NATO.

LUNDRIMI NË PEIZAZHIN E QENDRAVE TË EKSELENCËS SË NATO-S PËR KOSOVËN

Kosova do të përfitojë shumë duke u angazhuar me Këshillin e Evropës që rezonojnë me imperativat e saj të sigurisë, potencialisht si vëzhgues ose pjesëmarrës, në fushat ku interesat e saj janë më të harmonizuara dhe ku mund të kontribuojë dhe të nxjerrë përfitime të konsiderueshme.

Ka shumë mënyra që Kosova të forcojë praninë e saj në hapjen e rrugës për t'u bërë anëtare e NATO-s. Për shembull, [Qendra e Ekselencës së Mbrojtjes Kibernetike Kooperative \(CCDCOE\)](#) fokusohet në rritjen e aftësive të mbrojtjes kibernetike përmes trajnimeve, ushtrimeve dhe kërkimeve. Angazhimi me CCDCOE mund ta fuqizojë Kosovën për të forcuar infrastrukturën dhe aftësitë e saj të mbrojtjes kibernetike. Gjithsesi , Kosova mund të shikojë [Qendrën e Përsosmërisë së Komunikimeve Strategjike \(STRATCOM COE\) në Letoni](#) ofron njohuri mbi ndërlikimet e menaxhimit të informacionit brenda mjediseve komplekse të sigurisë. Përfshirja e Kosovës me STRATCOM COE mund të përmirësojë aftësitë e saj të komunikimit strategjik, një aset kritik në botën e sotme të drejtuar nga informacioni. Një tjetër drejtim i madh për Kosovën do të ishte [Qendra e Ekselencës për Menaxhimin e Krizave dhe Reagimin ndaj Fatkeqësive \(CMDR COE\) në Bullgarië](#) specializuar në përgatitjen dhe reagimin ndaj fatkeqësive natyrore dhe atyre të shkaktuara nga njeriu. Bashkëpunimi me CMDR COE mund t'i sigurojë Kosovës ekspertizë të avancuar në reagimin ndaj fatkeqësive dhe menaxhimin e krizave, thelbësore për qëndrueshmërinë kombëtare.

Unë besoj fuqishëm se Kosova duhet të ndjekë angazhimet diplomatike me vendet pritëse të këtyre KiE-ve për të eksploruar rrugët e pjesëmarrjes. Identifikimi i fushave specifike me interes strategjik ku Kosova mund të ofrojë dhe të fitojë ekspertizë është thelbësore. Kjo përfshin përshtatjen e nevojave të Kosovës për trajnim me programet e specializuara të ofruara nga CoE-të , duke siguruar kështu zhvillimin e synuar dhe maksimizimin e përfitimeve të pjesëmarrjes. Krijimi i kornizave formale të bashkëpunimit, si marrëveshjet dypalëshe ose memorandumit, mirëkuptimi me KE-të individuale ose vendet pritëse të tyre, është një veprim strategjik. Marrëveshjet e tilla do të çimentonin bashkëpunimin e Kosovës me këto qendra, duke siguruar angazhim dhe mbështetje të vazhdueshme.

Duke ndjekur [modelin e suksesshëm të angazhimit të Finlandës me NATO-n përmes CoE Hibrid](#), Kosova mund të identifikojë dhe të ndjekë mundësi të ngjashme me CoE të tjera . Kjo qasje strategjike ka për qëllim avancimin e aftësive të sigurisë së Kosovës, nxitjen e bashkëpunimit më të thellë të NATO-s dhe avancimin e ambicieve të saj euro-atlantike. Ky angazhim metodik rrit gatishmërinë mbrojtëse të Kosovës, forcon marrëdhëniet e saj ndërkombëtare dhe kontribuon në objektivat më të gjera të sigurisë rajonale dhe globale, duke treguar përkushtimin dhe gatishmërinë e Kosovës për të luajtur një rol konstruktiv në peizazhin e sigurisë ndërkombëtare.

DUKE U BËRË ANËTAR

[Plani i Veprimit për Anëtarësim në NATO \(MAP\)](#) është çelësi se si të bëheni një nismë anëtare e NATO-s për vendet si Kosova që aspirojnë të anëtarësohen në Aleancë, duke u ofruar atyre një program të strukturuar këshillash, ndihme dhe mbështetje praktike të përshtatur për nevojat e tyre specifike. Për Kosovën, angazhimi me [MAP-in](#) përfaqëson një hap të rëndësishëm drejt qëllimit të saj për integrimin euroatlantik, duke nënkuptuar synimin strategjik të vendit për t'u lidhur me paradigmat demokratike dhe të sigurisë perëndimore. MAP përcakton një kornizë gjithëpërfshirëse përmes së cilës Kosova mund të ndërmarrë reformat e nevojshme në sektorë të ndryshëm duke përfshirë politikën, ekonominë dhe mbrojtjen, duke demonstruar kështu përkushtimin e saj ndaj [standardeve të NATO-s](#) dhe gatishmërinë për të përmbushur përgjegjësitë që vijnë me anëtarësimin. Rruga e Kosovës drejt MAP-it shënohet nga disa sfida, duke përfshirë nevojën për stabilitet politik, avancim në sundimin e ligjit, profesionalizimin e Forcës së Sigurisë së Kosovës (FSK) dhe adresimin e çështjes së mosnjohjes nga disa shtete anëtare të NATO-s. Përveç kësaj, normalizimi i marrëdhënieve me Serbinë shfaqet si një pengesë kritike në rrugëtimin e Kosovës drejt pjesëmarrjes në MAP dhe anëtarësimin eventual [në NATO](#). Për të kapërcyer këto pengesa, Kosova duhet të rrisë angazhimin e saj me anëtarët e NATO-s, veçanërisht me ata që ende nuk e kanë njohur pavarësinë e Kosovës, duke ndërtuar kështu mbështetje për ambiciet e saj MAP. Kjo përfshin reforma gjithëpërfshirëse në sferat e qeverisjes, mbrojtjes dhe ekonomike për të siguruar përputhjen me [standardet rigorozë të NATO-s](#), duke përfshirë rritjen e transparencës, llogaridhënies dhe efikasitetit institucional.

MAP i ofron Kosovës një rrugë strategjike për të përafuar politikat dhe praktikën e saj me ato të NATO-s, duke lehtësuar përpjekjet e vendit për të shfaqur përparimin e tij në reformat dhe kontributin në sigurinë rajonale. Përmes MAP-it, Kosova mund të përmirësojë [ndërveprimin e FSK-së me forcat e NATO-s](#) dhe të angazhohet në dialog politik kuptimplotë me anëtarët e Aleancës, duke forcuar kështu rastin e saj për anëtarësim dhe potencialisht duke mbledhur mbështetje shtesë brenda NATO-s.

NJË TJETËR OPSION PËR KOSOVËN ËSHTË QË TË VAZHDOJË BASHKËPUNIMIN MË TË MADH ME SHTETET ANËTARE TË NATO-S

[Gjermania](#), për shembull, i ka ofruar Kosovës një ndihmë të konsiderueshme zhvillimore, një pjesë e së cilës mbështet reformat në përputhje me standardet e NATO-s. [Bashkëpunimi ushtarak i Turqisë me Kosovën](#), duke përfshirë trajnimin dhe dhurimin e pajisjeve, ilustron qëndrimin e saj mbështetës. [Mbretëria e Bashkuar ndihmon Kosovën](#) duke ofruar këshilla për reformat e mbrojtjes dhe sigurisë dhe mbështet angazhimin e Kosovës me NATO-n përmes programeve dhe aktiviteteve të ndryshme, duke reflektuar përkushtimin më të gjerë të Mbretërisë së Bashkuar

për sigurinë dhe stabilitetin në Ballkanin Perëndimor. Vende si Norvegjia dhe Danimarka kontribuojnë përmes programeve të specializuara të trajnimit dhe shkëmbimit të ekspertizës së tyre në qeverisjen demokratike dhe teknologjitë ushtarake. Për shembull, [mbështetja e Norvegjisë për iniciativat e trajnimit paqeruajtës në Kosovë tregon përkushtimin e vendeve nordike për të rritur aftësitë ushtarake të Kosovës](#). Kështu, vendet nordike kanë potencial për mbështetje edhe më të madhe ndaj Kosovës. Kroacia dhe Sllovenia: Si ish-republika jugosllave që kanë kaluar në NATO dhe BE, [Sllovenia dhe Kroacia i ofrojnë Kosovës](#) njohuri dhe mbështetje të çmuar për përpjekjet e saj integruese. Ndiqja e tyre dypalëshe dhe avokimi për iniciativat e Kosovës në NATO ofron një udhërrëfyes për Kosovën, duke u mbështetur në përvojat e tyre me procesin e integritit.

Mbështetja kolektive nga këta aktorë është jetike për Kosovën pasi synon anëtarësimin në NATO. Përmes partneriteteve strategjike, Kosova përfiton nga avokimi diplomatik, mbështetja teknike për reforma dhe përfshirja në bashkëpunimet ushtarake, duke shënuar progres të rëndësishëm drejt integritit të sigurisë euroatlantike. Mbajtja dhe zgjerimi i këtyre marrëdhënieve është vendimtar për rrugën e Kosovës drejt integritit të plotë në NATO

PËRFUNDIMI DHE REKOMANDIMET

Vendndodhja strategjike e Kosovës në Evropën Juglindore është e rëndësishme për NATO-n pasi ndihmon në monitorimin e sigurisë rajonale. Kosova ka qenë proaktive në adresimin e tensioneve etnike dhe nxitjen e paqes, duke i ofruar NATO-s njohuri të vlefshme për zgjidhjen e konflikteve. Përkushtimi i vendit ndaj vlerave demokratike, si drejtësia dhe të drejtat e njeriut, përputhet me parimet e NATO-s, duke e bërë Kosovën një kandidat të përshtatshëm për aleancë. Theksi i Forcës së Sigurisë së Kosovës në diversitetin etnik pasqyron përkushtimin e Kosovës ndaj gjithëpërfshirjes dhe unitetit.

Anëtarësimi në NATO do të përfaqësonte më shumë se sa siguri të shtuar për Kosovën; do të krijonte një partneritet strategjik që do të kontribuonte në paqen dhe stabilitetin rajonal. Përmes reformave dhe respektimit të standardeve demokratike, Kosova demonstroi gatishmërinë e saj për t'u anëtarësuar në NATO, e cila jo vetëm që do të siguronte zonën, por edhe do të nxiste paqen dhe bashkëpunimin në Ballkan. Përfshirja e Kosovës në NATO do të nënvizonte rëndësinë e zgjidhjes së konflikteve përmes dialogut dhe diplomacisë, në vend të dhunës. Në përgjithësi, anëtarësimi i Kosovës në NATO do të shënonte një hap të rëndësishëm drejt një rajoni më paqësor dhe koheziv.

Analiza gjithëpërfshirëse mbi rrugën e Kosovës drejt integritit në NATO dhe rëndësia strategjike e një lëvizjeje të tillë si për Kosovën ashtu edhe për NATO-n, nxjerr në pah disa hapa kritike.

1. Një nga betejat kryesore që po kalon Kosova janë përpjekjet e saj diplomatike. Prandaj forcimi i përpjekjeve diplomatike për njohje më të gjerë është urgjent. Kosova duhet të intensifikojë iniciativat e saj diplomatike për të siguruar njohje dhe mbështetje më të gjerë ndërkombëtare nga anëtarët e NATO-s. Kjo përfshin angazhimin në dialog për të adresuar shqetësimet e vendeve që nuk e kanë njohur ende pavarësinë e Kosovës dhe shfrytëzimin e mbështetjes së aleatëve për të avokuar në emër të saj brenda forumeve të NATO-s.

2. *Përshejtimi i reformave në sektorët e mbrojtjes dhe sigurisë duke zbatuar reforma gjithëpërfshirëse në sektorët e mbrojtjes dhe sigurisë është thelbësore. Kosova duhet të vazhdojë të zhvillojë aftësitë e FSK-së, duke siguruar që forcat e saj të përmbushin standardet e NATO-s për ndërveprim, profesionalizëm dhe respektim të parimeve demokratike.*

3. *Rritja e pjesëmarrjes në programet e NATO-s dhe krijimi i një partneriteti strategjik me NATO-n: Anëtarësimi në NATO nuk ka të bëjë vetëm me rritjen e sigurisë; ka të bëjë me formimin e një partneriteti strategjik që promovon paqen dhe stabilitetin rajonal. Kosova duhet të shfrytëzojë këtë partneritet potencial për të mbrojtur interesat e saj dhe për të kontribuar për paqen në Ballkan. Kosova duhet të vazhdojë në mënyrë aktive pjesëmarrjen në programin e Partneritetit për Paqe (PfP) të NATO-s dhe të angazhohet me Planin e Veprimit për Anëtarësim (MAP) si hapa strategjik drejt integritimit më të ngushtë me NATO-n. Për më tepër, krijimi i Qendrës së Përsosmërisë së NATO-s në Kosovë, e fokusuar në fusha të tilla si operacionet e kërkim-shpëtimit ku Kosova ka ekspertizë specifike, mund të shërbejë si një platformë kryesore për avancimin e rolit dhe kontributeve të saj brenda aleancës. Kjo jo vetëm që tregon përkushtimin e Kosovës ndaj vlerave dhe standardeve të NATO-s, por gjithashtu rrit rëndësinë e saj strategjike për aleancën, duke ofruar një rrugë drejt paqes dhe stabilitetit të qëndrueshëm në rajon.*

Këto rekomandime nënvizojnë rëndësinë e një qasjeje të bashkërenduar dhe strategjike të Kosovës për t'u përafëruar me pritjet e NATO-s dhe për të kapërcyer pengesat në rrugën e saj drejt anëtarësimi, duke kontribuar kështu në sigurinë dhe stabilitetin e zonës euro-atlantike.

Katalogimi në botim – **(CIP)**

Biblioteka Kombëtare e Kosovës "Pjetër Bogdani"

061.1:327(497.51:4/9)

Lumi, Leureta

Një diskutim i marrëdhënieve Kosovë-Nato : perspektivat për bashkëpunim
më të madh / Leureta Lumi. - Prishtinë : QKSS, 2024. - 21 f. ; 24 cm.

ISBN 978-9951-842-30-3

QKSS
Qendra Kosovare për Studime të Sigurisë

Rreth QKSS

E themeluar në prill të vitit 2008, Qendra Kosovare për Studime të Sigurisë (QKSS) është një organizatë e specializuar dhe e pavarur joqeveritare. Qëllimi primar i QKSS është të promovojë demokratizimin e sektorit të sigurisë në Kosovë dhe të përmirësojë punën kërkimore dhe avokuese në lidhje me sigurinë, sundimin e ligjit dhe bashkëpunimin rajonal dhe ndërkombëtar në fushën e sigurisë.

QKSS synon të rrisë efektivitetin e Reformës së Sektorit të Sigurisë duke mbështetur programet e këtij sektori përmes hulumtimeve, eventeve, trajnimeve, avokimit dhe këshillave të drejtpërdrejta për politikë-bërësit.

Avancimi i ideve të reja dhe metodave të shkencave sociale janë gjithashtu vlerat thelbësore të qendrës. Çdo vit, QKSS publikon raporte të shumta, analiza të politikave dhe përmbledhje të politikave për çështjet që kanë të bëjnë me sigurinë. QKSS gjithashtu organizon më shumë se 200 ngjarje publike duke përfshirë konferenca, tryeza dhe debate, ligjërata në Kosovë, ku një pjesë e tyre organizohen në bashkëpunim me partnerë rajonalë dhe ndërkombëtarë.

Një gamë e gjerë aktiviteteve përfshijnë hulumtimin, ngritjen e kapaciteteve, ngritjen e ndërgjegjësimit dhe avokimin. Puna e QKSS-së mbulon një gamë të gjerë temash, duke përfshirë por pa u kufizuar në: reformën dhe zhvillimin e sektorit të sigurisë, identifikimin dhe analizimin e rreziqeve të sigurisë që lidhen me ekstremizmin, radikalizmin dhe krimin e organizuar, politikën e jashtme dhe bashkëpunimi rajonal, dhe vlerësimin e sundimit të ligjit në Kosovë. Këtë vit QKSS shënoi 16 vjetorin e themelimit. Për më tepër detaje rreth QKSS, ju lutem na ndiqni në rrjetet tona sociale:

www.qkss.org

www.securitybarometer.qkss.org

@KCSSQKSS

ISBN 978-9951-842-30-3

9 789951 842303